

CZU: 37.07:159.9.07:373.3

[https://doi.org/10.59295/sum5\(165\)2023_16](https://doi.org/10.59295/sum5(165)2023_16)

EXPLORAREA MODELULUI PEDAGOGIC INTEGRAT DE FORMARE A COMPETENȚELOR MANAGEMENTULUI CONSILIERII EDUCAȚIONALE, DESTINAT CADRELOR DIDACTICE DIN ÎNVĂȚĂMÂNTUL PRIMAR: CERCETARE EXPERIMENTALĂ

*Lilia STEGĂRESCU**Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău*

Articolul reprezintă un studiu experimental de implementare a Modelului pedagogic integrat de formare a competențelor managementului consilierii educaționale, elaborat în baza determinării fundamentelor teoretice, stabilirii dimensiunilor și valorilor managementului consilierii educaționale a elevilor și părinților în treapta învățământului primar. Este elucidat demersul de formare a competențelor manageriale în consilierea educațională a cadrelor didactice la nivel de cunoaștere, aplicare și integrare, sunt analizate și interpretate rezultatele obținute în experimentul pedagogic. Totodată, articolul redă succint acțiunile formative desfășurate, rezultatele probei de sinteză, realizată după șase luni de la cercetarea de bază și satisfacția părinților în urma consilierii educaționale privind eficientizarea educației familiale a copiilor de vârstă școlară mică. Se menționează faptul funcționalității programului formativ și al modelului pedagogic implementat.

Cuvinte-cheie: *consiliere educațională, management al consilierii educaționale, învățământ primar, elevi de vârstă școlară mică, cadre didactice, părinți.*

EXPLORING THE INTEGRATED PEDAGOGICAL MODEL OF TRAINING OF EDUCATIONAL COUNSELING MANAGEMENT SKILLS, INTENDED FOR PRIMARY EDUCATION TEACHERS: EXPERIMENTAL RESEARCH

The article represents an experimental study of the implementation of the Integrated Pedagogical Model for the training of educational counseling management skills, developed based on the determination of the theoretical foundations, the establishment of the dimensions and values of the management of educational counseling of students and parents in primary education. The approach to training managerial skills in the educational counseling of teachers at the level of knowledge, application and integration is elucidated, the results obtained in the pedagogical experiment are analyzed and interpreted.

At the same time, the article summarizes the training actions carried out, the results of the synthesis test, carried out six months after the basic research and the satisfaction of the parents following the educational advisors regarding the family education of children of small school age. The fact of the functionality of the training program and the implemented pedagogical model is mentioned.

Keywords: *educational counseling; educational counseling management; primary education; students of low school age; professors; parents.*

Introducere

Cunoaștem faptul că aria curriculară *Consiliere și dezvoltare personală/CDP*, a fost relativ, recent introdusă în practica instituțiilor de învățământ din republică (anul de studii 2018-2019). Aceasta reprezintă un aspect important al politicilor educaționale macrostructurale. Chiar dacă documentul respectiv a fost însoțit de un ghid metodologic, oricum, în instituțiile de învățământ au apărut anumite întrebări, dileme și dificultăți cu care se confruntă cadrele didactice, mai cu seamă, în treapta învățământului primar, care se observă atât în sfera educativă, în munca cu părinții, în asigurarea succesului școlar etc., cât și în ceea ce privește dezvoltarea personală a elevilor, inclusiv al managementului consilierii educaționale/MCE, pregătirea cadrelor didactice și lipsa unor fundamente științifico-practice de valorizare eficientă a consilierii elevilor și părinților.

Astfel, studiul, analiza și determinarea fundamentelor teoretice ale MCE, ne-a condus spre conturarea demersului praxiologic, mai precis, a asigurat proiectarea și realizarea cercetării experimentale. Aceasta are la bază experimentul pedagogic care a fost desfășurat în **scopul** investigării funcționalității celor două instrumente elaborate, a *Modelului pedagogic integrat de formare a competențelor managementului consilierii educaționale, destinat cadrelor didactice din învățământul primar* (care conține fundamentele teoretico-aplicative) și a *Programului de formare a cadrelor didactice din învățământul primar*.

Ipoteza: considerăm că explorarea *experimentului pedagogic* ne va permite să stabilim relațiile de tip causal între fenomenele investigate, să obținem rezultatele etapei constatative, să organizăm și să desfășurăm etapa de formare a actorilor implicați în cercetare, să verificăm, în final, funcționalitatea instrumentelor pedagogice nominalizate anterior.

Obiective:

- stabilirea situației reale în CE a elevilor din învățământul primar/realizarea experimentului preliminar și constataiv pe grupurile experimentale de cadre didactice, elevi și părinți;
- elucidarea esențializată a componentelor modelului pedagogic și a conținutului programului formativ;
- identificarea indicatorilor și descriptorilor competenței de MCE;
- realizarea etapei formative a experimentului pedagogic;
- prezentarea rezultatelor obținute după implementarea *Modelului pedagogic integrat de formare a competențelor managementului consilierii educaționale, destinat cadrelor didactice din învățământul primar* (care conține fundamentele teoretico-aplicative) și a *Programului de formare a cadrelor didactice din învățământul primar*.

În acest context, concretizăm faptul că elementul cel mai important al metodei experimentale constă în valorificarea corectă a variabilelor cercetării, cea *independentă*, care include procedurile exacte de formare a subiecților și cea *dependentă*, adică, schimbarea preconizată a subiecților implicați în cercetare care este sensibilă la variațiile primei [77, p. 82]. Aici, noi am ținut în vizor variabilele externe, care pot influența variabila dependentă/subiecții. Păstrând constante condițiile externe, am realizat un șir de acțiuni doar cu variabila independentă, cu instrumentarul pedagogic. Experimentul pedagogic realizat este unul multinivellar: s-a lucrat cu un eșantion experimental structurat (elevi/școlari mici, părinți și cadre didactice) conform strategiei investigative de tipul înainte și după/before-and-After-Method. Experiența acumulată în cadrul cercetărilor din domeniul științelor educației [1; 2; 3; 4; 5 etc.] ne-a orientat spre valorificarea unui eșantion/lot experimental alcătuit din trei grupuri constante de subiecți, actori importanți ai învățământului primar. Așadar, eșantionul a fost compus din trei grupuri experimentale: **135 elevi de vârstă școlară mică, cl. a III și a IV-a, părinții acestora – 135 familii și 12 cadre didactice/învățători de bază ale claselor primare, inclusiv 13 profesori**, specialiști care predau orele de limbi străine, educație muzicală, educație fizică etc. și **14 educatori**, în total **39 de subiecți adulți**. Experimentul pedagogic s-a desfășurat în IPÎLT „Orizont”, filiala Buiucani, mun. Chișinău.

În această ordine de idei, pornim de la tendința postmodernă actuală în managementul educațional care constă în explorarea instituției școlare din perspectiva a două trăsături: *crearea organizațiilor care învață și crearea organizațiilor capabile să producă învățare* [Apud 5, p. 39]. Acceptăm și promovăm ideea, conform căreia instituția școlară trebuie să se manifeste și să se afirme atât ca organizație axată pe cunoaștere, cât și ca organizație axată pe reproducerea acesteia, capabilă, concomitent să învețe, să se perfecționeze, adaptându-se cu succes și continuu la schimbările și noile cerințe pedagogice și socio-culturale. Esența acestei idei nu numai că susține principiul educației permanente, ci și scoate în evidență importanța culturii organizaționale a unității de învățământ care depinde de sporirea culturii cadrelor didactice, inclusiv prin intermediul eficientizării capacităților și competențelor manageriale.

În cadrul cercetării, au fost aplicate următoarele metode: **observația științifică** care ne-a oferit posibilitatea să urmărim conduita actorilor/subiecților investigați, să surprindem anumite momente și detalii, acțiuni, mai cu seamă, în cazul elevilor, **Fișa de observație a conduitei elevilor în timpul școlar** (a asigurat fixarea obiectivă a comportamentelor observate), **studiul de caz**, **Chestionarul-aplicație privind explorarea managementului consilierii educaționale a actorilor din învățământul primar**, **Chestionarul de opinii pentru elevii cl. a III și a IV-a** (conținea câteva întrebări foarte simple și clar formulate privind comportarea și

schimbările observate de elevi după CE în cadrul școlar și cel familial, *metoda Expert* (experții au luat parte la examinarea, analiza și aprobarea instrumentelor cercetării/ chestionare, fișe, model etc., inclusiv, au participat la discuțiile pe marginea desfășurării aplicațiilor investigative în cadrul cercetării realizate. Unii experți au fost membrii Comisiei de Îndrumare), conversația, discuția, analiza, sinteza, verificarea matematică etc., elaborarea și aplicarea reprezentărilor grafice (tabele, diagrame, histogramme etc.)

În scopul respectării condiției științifice conform căreia rezultatele investigației trebuie să fie măsurabile [Apud. 2] și în baza determinării reperelor teoretice, am elaborat indicatorii de competență pentru cadrele didactice în domeniul managementului consilierii educaționale.

La fel, studiul teoretic și conceptualizarea ne-au orientat spre delimitarea și precizarea valorilor, conținutului și structurii managementului consilierii educaționale în învățământul primar [3, 6]. Concomitent, ne-am condus de exigențele, sarcinile, competențele specifice, unitățile de conținut și statutul ariei curriculare a disciplinei *Dezvoltarea personală* a elevilor, ținând în centrul atenției și plecând de la perspectivele, condițiile și dimensiunile schimbării organizaționale [5, p. 93-94]. Astfel, am stabilit că managementul consilierii educaționale poziționat într-un mod holistic/sistemic conține anumite valori, un ansamblu de dimensiuni, care vor necesita atât o abordare integrată, cât și una separată (aceasta va depinde de context și scopul concret al CE). Funcția centrală a acestor dimensiuni vizează *direcția acțiunilor consilierului* și denotă criteriul de apreciere a acestora, iar valorile MCE reflectă esența și calitatea explorării cât mai eficiente a dimensiunilor. La identificarea și stabilirea valorilor și dimensiunilor MCE în învățământul primar ne-au servit: cadrul conceptual, conținutul modulelor, sugestiile metodologice ale ariei curriculare *Consilierea și dezvoltarea personală* [1], elementele constitutive ale paradigmei clasice și a celei moderne a ME [5, p. 16-18], concepția abordării sistemice a ME [Ibidem, p. 21] și *Modelul de analiză a funcționalității valorilor socioumane* [2, p. 143]. Așadar, am stabilit că managementul consilierii educaționale include următoarele dimensiuni:

Dimensiunea umană a MCE desemnează formarea personalității umane integrale a elevilor. **Valori de bază:** *umanism, corectitudine/cumsecădenie, onestitate.*

Dimensiunea socio-culturală a MCE înseamnă, de fapt, producerea culturii sociale, elevii fiind formați și înzestrați cu competențe care le vor asigura integrarea optimă în mediul social, cel economic și cultural. **Valori de bază:** *cultură, societate, bunăstare morală, bunăstare economică, antreprenoriat.*

Dimensiunea morală a MCE penetrează toate acțiunile cadrului didactic în funcțiile sale de diriginte și consilier, fiind axată pe promovarea modelului moral propriu și pe formarea profilului moral al elevului. **Valori de bază:** *morală, bine, binele moral, politețe, generozitate etc.*

Dimensiunea orientativ-axiologică a MCE care deține orientarea acțiunilor și scopul explorării tuturor valorilor socio-culturale în educația școlară mică. **Valori de bază:** *educație, învățare, adevăr, bine, frumos.*

Dimensiunea prospectivă direcționează CE spre proiectarea carierei din perspectiva potențialului individual al elevilor. **Valori de bază:** *inteligență, cunoaștere, eficiență personală, învățare pe parcursul vieții.*

Dimensiunea psihopedagogică centrată pe valorificarea interdisciplinară a coordonatelor psihologică și pedagogică într-o conexiune armonioasă (ea presupune cunoașterea și axarea pe respectarea particularităților de personalitate și de vârstă a elevilor în îmbinare cu valorificarea strategiilor educaționale potrivite). **Valori de bază:** *echilibru moral/psihopedagogic, armonie interioară, cunoașterea de sine, acceptarea de sine, imagine proprie pozitivă, comunicarea și relaționarea empatică.*

Dimensiunea dezvoltativ-formativă a MCE susține și asigură consolidarea acțiunilor consilierului în ceea ce privește dezvoltarea cunoașterii, proceselor psihice cognitive, a sferei de formare a abilităților, competențelor, deprinderilor pozitive/sănătoase. **Valori de bază:** *cogniție, metacogniție, autoeducație, autoactualizare, mod sănătos de viață, demnitate etc.*

Dimensiunea corecțională, axată pe monitorizarea conduitei este centrată pe corectarea unor comportamente, cogniții și atitudini. **Valori de bază:** *comportament dezirabil/decent, atitudine conștientă, responsabilitate.*

Dimensiunea motivațională a MCE este axată pe dezvoltarea și formarea sferei emoțional-volitive, a intereselor și aspirațiilor elevilor, inclusiv pe formarea interesului, atitudinii conștiente pentru învățatură și dobândirea succesului școlar. **Valori de bază:** *voință dezvoltată, asiduitate, conștiinciozitate, emoții și sentimente pozitive, succes școlar, performanțe școlare.*

Dimensiunea creativă, care orientează CE spre cultivarea calităților ce ar asigura elevilor manifestarea spiritului inventiv, de inițiativă, de creare a frumosului, a pozitivului și frumosului în jurul său. **Valori de bază:** *spirit de inițiativă, creativitate, creație, muncă, inventivitate.*

Paralel cu definirea dimensiunilor și valorilor MCE am elaborat indicatorii acestuia și descriptorii competențelor respective (Tabelul 1).

Tabelul 1. Indicatorii și descriptorii competențelor MCE.

I. Indicatorii competenței managementului consilierii educaționale	II. Descriptorii competențelor managementului consilierii educaționale
La nivel de cunoaștere	
Cadrelor didactice manifestă: - cunoaștere, logică și coerență în abordarea principiilor, strategiilor și condițiilor MCE; - cunoaștere și îmbinare optimală a principiilor și strategiilor managementului eticii; comunicării; învățării; clasei de elevi; parteneriatelor educaționale etc.	1.1. Identifică particularitățile MCE în funcție de vârsta elevilor din treapta învățământului primar; 1.2. Caracterizează tipurile de management educațional, care sunt valorificate în cadrul CE; 1.3. Delimitează și descrie dimensiunile și valorile MCE.
La nivel de aplicare	
- abilități/priceperi de gestionare, preîntâmpinare și soluționare a dificultăților de învățare a elevilor; - abilități/priceperi de gestionare a situațiilor de criză; - abilități/priceperi de gestionare și orientare a elevilor în direcția dezvoltării personale.	2.1. Elaborează proiecte/programe de consiliere educațională axată pe dezvoltarea personală a elevilor din punct de vedere psihopedagogic și social; 2.2. Elaborează proiecte/programe de consiliere educațională axată pe stimularea învățării elevilor; 2.3. Elaborează și aplică strategii eficiente de gestionare a situațiilor de criză; 2.4. Elaborează și gestionează proiecte/programe de consiliere educațională a părinților, axate pe soluționarea variatelor dificultăți.
La nivel de integrare	
- capacități de observare, analiză, proiectare, diagnosticare, realizare a pronosticurilor educaționale; - capacități de desfășurare/realizare a ședințelor și acțiunilor de consiliere a elevilor și părinților; - capacități de evaluare și stabilire, apreciere a nivelului și calității acțiunilor în CE.	3.1. Organizarea-desfășurarea variatelor forme/modalități de analiză și explorare a specificului MCE; 3.2. Elaborează un proiect instituțional, axat pe eficientizarea MCE a actorilor educaționali; proiecte de autoperfecționare în domeniul MCE a actorilor din învățământul primar; 3.3. Întocmește proiecte de autoperfecționare în domeniul MCE a elevilor și părinților.

Aceasta, de fapt, este proba de bază pe care am folosit-o în experimentul pedagogic la constatare și la etapa de verificare, totodată, indicatorii și descriptorii MCE ne-au servit ca puncte de reper în elaborarea programului formativ.

Următorul instrument important elaborat este *Modelul pedagogic integrat de formare a competențelor MCE, destinat cadrelor didactice din învățământul primar*. Modelul dat îl putem defini ca construct pedagogic magistral care va asigura eficientizarea procesului de consiliere a elevilor și părinților. Deoarece problema MCE este una complexă, multiaspectuală și multidimensională, abordarea noastră are caracter sistemic/holistic, strategic și prospectiv, ceea ce reprezintă momentul-cheie important și vizibil al cercetării.

Studiul, analiza, conceptualizarea și determinarea fundamentelor teoretice [3; 6 etc.] a condus la ela-

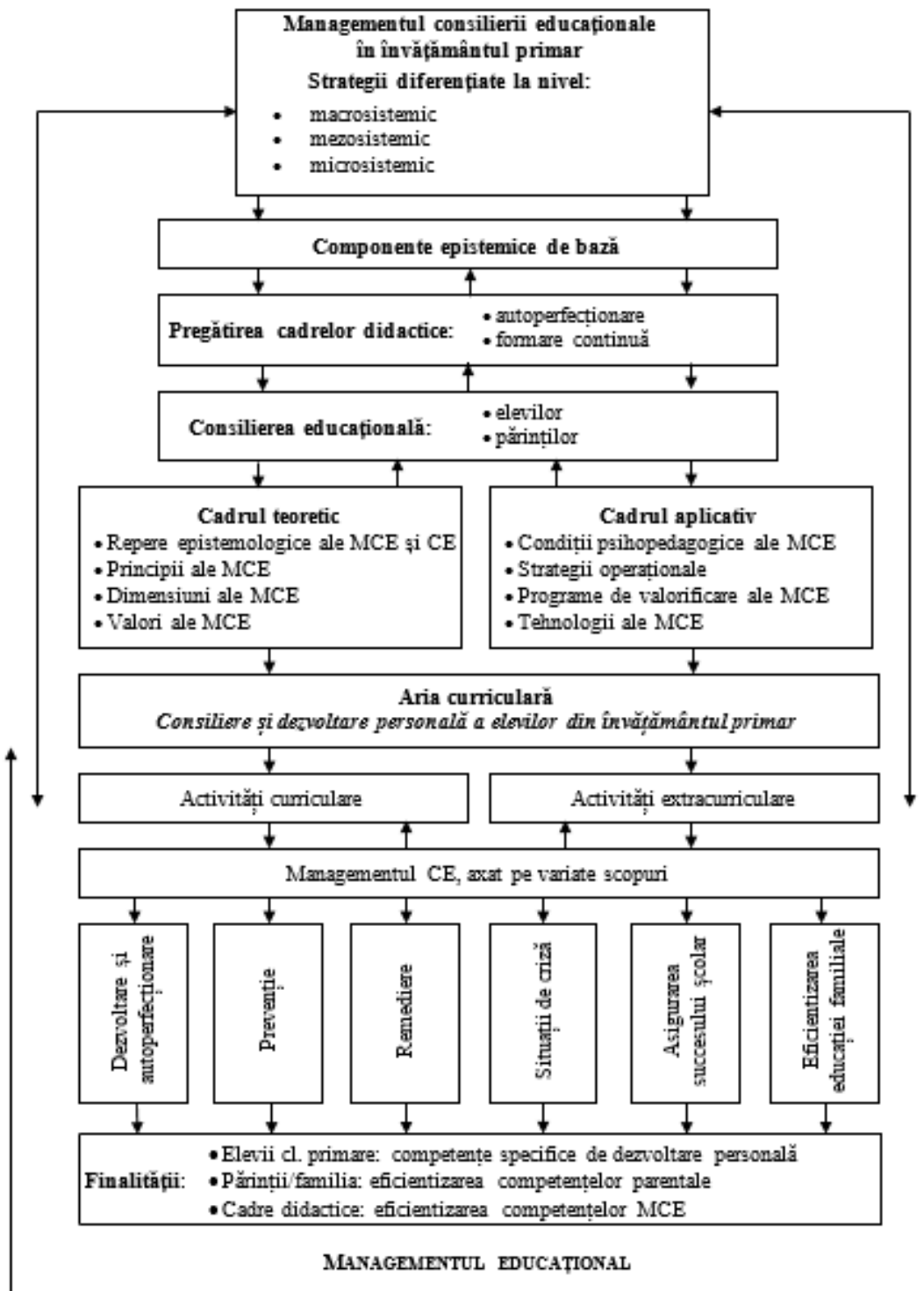
borarea și validarea instrumentelor acțional-metodologice, după cum urmează: precizarea specificului CE a elevilor de vârstă școlară mică; delimitarea și descrierea principiilor și condițiilor psihopedagogice a eficientizării MCE; precizarea strategiilor și gestionarea etapelor ședințelor CE; definirea dimensiunilor și valorilor structurale ale MCE; a indicatorilor și descriptorilor competențelor respective. De fapt, s-a lucrat la definitivarea componentelor modelului preconizat.

Astfel, modelul nominalizat conține: ansamblul componentelor epistemice, *cadrul teoretic și cadrul aplicativ* [3; 6]. După cum se poate observa din organigrama *Modelului pedagogic integrat de formare a competențelor MCE, destinat cadrelor didactice din învățământul primar* (Figura 1), *managementul educațional* reprezintă componenta esențială situată la baza constructului ce încorporează managementul consilierii educaționale prin intermediul strategiilor diferențiate la *nivel macrosistemic* (ministerul de resort), *mezosistemic* (instituțiile ce conduc învățământul la nivel municipal sau raional) și *microsistemic* (unitățile de învățământ). Apoi urmează *componentele epistemice* de bază (pregătirea cadrelor didactice și consilierea elevilor), care se vor produce în conformitate cu elementele cadrului teoretic și celui aplicativ. Evident că *Aria curriculară CDP a elevilor din învățământul primar* include activități curriculare și activități extracurriculare ce se vor desfășura în concordanță cu MCE, valorizate prin atingerea variatelor scopuri (dezvoltare, autoperfecționare, prevenție, remediere, asigurarea succesului școlar, eficientizarea educației familiale). Modelul se încheie cu finalitățile preconizate pentru toți actorii din învățământul primar (elevi, părinți, cadre didactice).

După cum am remarcat, aspectul cel mai important al modelului elaborat rezidă în faptul inedit, preluat din abordarea cercetătorilor români Răduț-Taciu R., L. Peculea, I-Șt. Orban, M.-D. Bocoș, I. Petrea [5, p. 483], care au stabilit și menționat că MCE se realizează prin strategii manageriale diferențiate pe trei niveluri: *macrosistemic*, al politicilor comunitare; *mezosistemic*, local, al organizațiilor sociale cu funcții educative și de sprijin (familia, școala, instituțiile de stat și particulare etc.); *microsistemic*, al coordonării programelor de consiliere individuală/ de grup [Ibidem]. Întrucât cercetătorii enumerați mai sus, de fapt, sunt unicii care au unele investigații privind MCE în învățământul primar, noi am ținut cont de viziunile și constatările acestora, acceptându-le și dezvoltându-le în continuare. Momentul dat este elucidat în construirea și denumirea modelului, precizând că acesta este unul pedagogic de tip amplu și integrat care asigură o abordare sistemică a MCE.

Întrucât un articol are anumite limite de volum, nu putem expune în detalii conținutul programului formativ, însă, reiterăm faptul că acesta a fost compus din opt module destinate instruirii cadrelor didactice care au fost corelate cu specificul competențelor elaborate (Tabelul 1), reperele teoretice ale MCE, *aria curriculară CDP* a elevilor din învățământul primar și dificultățile întâmpinate de către cadrele didactice în activitatea instructiv-educativă cu elevii și în munca cu părinții acestora. *Modulele vizate au inclus un șir de aspecte epistemologice ale MCE*; principiile, condițiile psihopedagogice și strategiile MCE; tehnologia care poate fi aplicată în CE a elevilor și părinților (forme, metode, procedee); particularitățile de vârstă și personalitate ale elevilor și adulților; strategii funcționale de educație familială; specificul elaborării proiectelor familiale de educație ale copiilor și cultivarea modului sănătos de viață; formarea abilităților și competențelor în dezvoltarea personală a școlărilor miși și a adulților etc. În formarea cadrelor didactice s-a lucrat cu *variate forme* (consiliere colectivă; în grup, în focus-grupuri și consiliere individuală; conferințe practice) și *metode*: prelegeri; comunicări PPT; demonstrare și analiză a modelelor de proiecte educative; explicație; exerciții structurate; analiza și sinteza; sumarizarea și elaborarea concluziilor; sinectica; brainstorming-ul; elaborarea proiectelor de CE a elevilor și părinților etc. Menționăm faptul, ca unele aspecte ale MCE privind orientarea profesională a elevilor și consilierea părinților în acest domeniu, cadrele didactice respective le realizau mult mai eficient decât învățării de bază care mai mult țineau în vizor, succesul școlar la general; formarea carierei școlare a elevilor, dezvoltarea lor personală privind sporirea însușitei la limba și literatura română, matematică, științe etc. Elementul central care îi unea și consolida eforturile pedagogilor și părinților s-a dovedit a fi axarea acestora pe valorizarea: cunoașterii de sine a elevilor, cunoașterii colegilor; dezvoltarea stimei de sine, utilizarea resurselor personale în obținerea succesului școlar; adaptării sociale și de mediu; cunoașterii și promovării modului sănătos și moral de viață; a asigurării securității sale; dezvoltării aptitudinilor generale și speciale, a spiritului creativ, activ și antreprenorial.

Fig. 1. Modelul pedagogic integrat de formare a competențelor MCE, destinat cadrelor didactice din învățământul primar.

În continuare prezentăm succint doar rezultatele esențiale obținute în cercetarea preliminară. Marea majoritate a cadrelor didactice (80%) consideră că CE, aria curriculară CDP și disciplina implementată în anul de studii 2018-2019 (*Dezvoltarea personală*) au fost absolut necesare elevilor, cu atât mai mult că pedagogii, mai cu seamă, cei cu experiență, oricum realizau acțiuni și activități axate pe consilierea elevilor și părinților. Această inițiativă pozitivă a MEC al Republicii Moldova a fost una mult așteptată și acceptată de toți, inclusiv de părinți. Aria curriculară CDP a permis informarea, structurarea, precizarea și delimitarea conținuturilor, a obiectivelor și finalităților CE; a contribuit la conștientizarea importanței fenomenului dezvoltării personalității elevilor și desfășurarea cu succes a procesului de consiliere educațională.

Asupra aspectului de management al CE, ca element necesar pentru eficientizarea consilierii elevilor s-au expus toate cadrele didactice, remarcând că simt necesitatea cunoașterii atât a fundamentelor/reperelor teoretice, cât și a celor practice/aplicative. În acest context, am organizat în liceu o masă rotundă la care a fost discutată necesitatea unei pregătiri speciale a pedagogilor; au fost examinate instrumentele metodologice propuse pentru desfășurarea experimentului pedagogic.

Cadrele didactice au apreciat înalt implicarea educatorilor și specialiștilor, menționând că succesul școlar depinde de ei toți (100%). La fel, a fost remarcat faptul că este, totuși, o deosebire evidentă între *managementul educațional* și *managementul consilierii educaționale*, chiar dacă acesta este abordat ca o ramură a primului (93,2%). Vis-a-vis de această problemă, s-a decis să mai fie chestionați și elevii claselor a III-a și a IV-a. Paralel, au fost inițiate conversații nu numai cu elevii, dar și cu părinții. Prezentăm opiniile elevilor.

Practic, toți elevii, au răspuns clar la întrebarea ce înseamnă consiliere educațională (135s./100%). La întrebarea dacă colegii de clasă au nevoie de consiliere, 95% de elevi (128s.) au răspuns afirmativ. Adresările la psiholog și consilierea realizată de acesta au confirmat-o ca importantă 52,6% de elevi (71s.). Ei au spus că psihologul le-a ajutat în soluționarea unor neînțelegeri cu colegii (etichetări/porecle, tachinări, comunicare neadecvată (mă zădără, mă provoacă; își bate joc de mine etc.), iar învățătoarea la clasă/diriginta este persoana care le ajută copiii permanent în efectuarea unor explicații adăugătoare la teme sau conținuturile de învățare neclare (91,1%/123s.); ea îi ajută să înțeleagă multe lucruri (să-și dezvolte memoria; voința; aptitudinile/capacitățile; cum să se comporte în societate, școală; cum să se înțeleagă cu colegii, părinții; le-a explicat ce este bullying-ul; în ce ordine să-și pregătească temele pentru acasă; cum să învețe mai bine; cum să prietenească etc.).

Cât privește părinții, au menționat faptul că au nevoie cu toții de consiliere și auto/educație, dar nu prea au timp pentru acestea. Cea mai mare parte dintre părinți (72,6%/98s.) consideră că nu prea cunosc metode și strategii educative familiale; deseori, fac abuz de amenințări, interdicții și pedepse (83%/112s.); nu întotdeauna își înțeleg copiii (73%/99s.). Totodată, un procent impunător de părinți (91,1%/123s.) au remarcat faptul că în cadrul ședințelor colective de consiliere își completează cunoștințele, conștientizează funcțiile parentale, crearea condițiilor favorabile de educație, urmarea unui mod sănătos de viață etc.

Paralel cu aspectele pozitive, părinții ar dori să fie abordate: *problematica profilaxiei deprinderilor negative și nocive*, ca: excesul utilizării gadgeturilor, calculatorului (73,3%/103s.); fumatul (56,3%/76s.); interesul pentru stupefiante (21%/28s.); interesul pentru a fi acceptați și primiți în grupurile de preadolescenți care au o conduită caracterizată de fapte ce nu pot fi considerate dezirabile, dar, totuși, sunt la limita bunului simț și a măsurii/ exigențelor sociale (39,3%/53s.). Părinții au propus ca psihologul școlar să desfășoare mai multe ședințe de consiliere, axate pe particularitățile de vârstă și de personalitate (temperament, caracter, voință etc.); crizele de vârstă; conținutul și metodele educației familiale. Cu privire la asigurarea succesului școlar, ajutorul acordat de către părinți copiilor, mai cu seamă, în clasa întâia și a doua îl solicită 86,6%/117s. de părinți. O parte din părinți (34,8%/47s.) au menționat că puțin se lucrează pe aspectele tratării individuale, personalizate a copiilor și, totuși, puțină atenție se acordă consilierii de tip preventiv (38,5%/52s.).

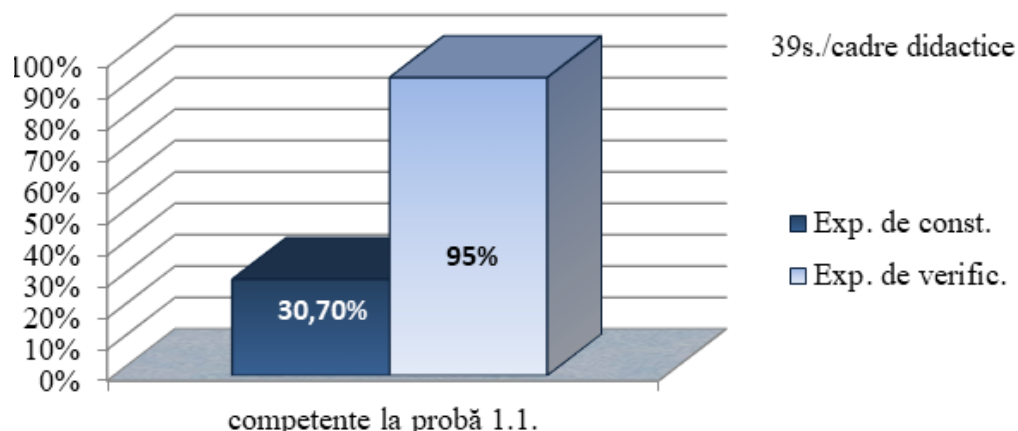
Întrebările legate de MCE au fost discutate în cadrul *meselor rotunde*, a *conversațiilor* cu părinții. În acest sens, au fost necesare un șir de explicații de rigoare, iar în final s-a ajuns la concluzia că formarea competențelor respective la cadrele didactice ar contribui la eficientizarea CE a elevilor și părinților.

Demersul de formare a competențelor manageriale în consilierea educațională a cadrelor didactice în învățământului primar include totalitatea acțiunilor și activităților etapei formative a experimentului pedagogic, inclusiv rezultatele obținute, analiza, interpretarea lor și impactul implementării *Modelului pedagogic integrat de formare a competențelor MCE, destinat cadrelor didactice din învățământul primar* și a *Programului instituțional de formare a cadrelor didactice din treapta învățământul primar*.

S-a lucrat adăugător cu 135 de elevi din clasele a treia și a patra care au participat (în mod extracurricular) la șase activități de consiliere, axate pe dezvoltarea personală. Părinții elevilor (135) au fost atrași în activitățile de consiliere, axate pe cele șase scopuri, reflectate în model (dezvoltare și autoperfecționare; prevenție; remediere; situații de criză; asigurarea succesului școlar și eficientizarea familială). Durata for-

mării - un an de studii (2021-2022). Concomitent cu aceasta, pedagogii au primit **Suporturi metodologice de eficientizare a MCE** care au inclus: *notițe speciale* cu privire la MCE; *hărți conceptuale tematice*; *Principiile MCE*; *Dimensiunile și valorile MCE*; *Condițiile psihopedagogice de eficientizare a MCE*; *Strategiile și Fișa tehnologiilor utilizate în MCE* etc. Rezultatele obținute după formare le prezentăm în comparație cu cele de la etapa de constatare, pentru a face mai vizibile succesele cadrelor didactice. Astfel, oferim histogrammele care redau competențele cadrelor didactice în MCE la nivel de cunoaștere.

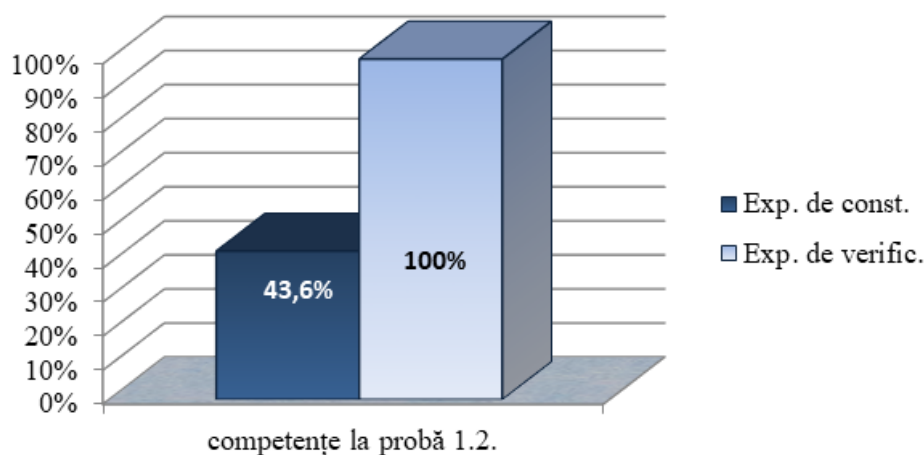
Fig. 2. Competențe la nivel de cunoaștere privind identificarea particularităților MCE.

Se poate observa că, inițial, pedagogii foarte vag și superficial identifică particularitățile MCE în funcție de vârsta și personalitatea școlărilor mici. Doar 30,7% de cadre didactice au fost în stare să identifice și să descrie particularitățile MCE a elevilor, făcând anumite diferențieri la 7-8 ani, 9 ani și 10 ani. Dirijarea activităților de CE, orientarea elevilor în dezvoltarea personală, obținerea succesului școlar, fortificarea sinelui, autoaprecierii; dezvoltarea creativității etc., respectând specificul vârstei elevilor și a dimensiunilor MCE a sporit cu circa 60% după formarea pedagogilor și constituia 95%.

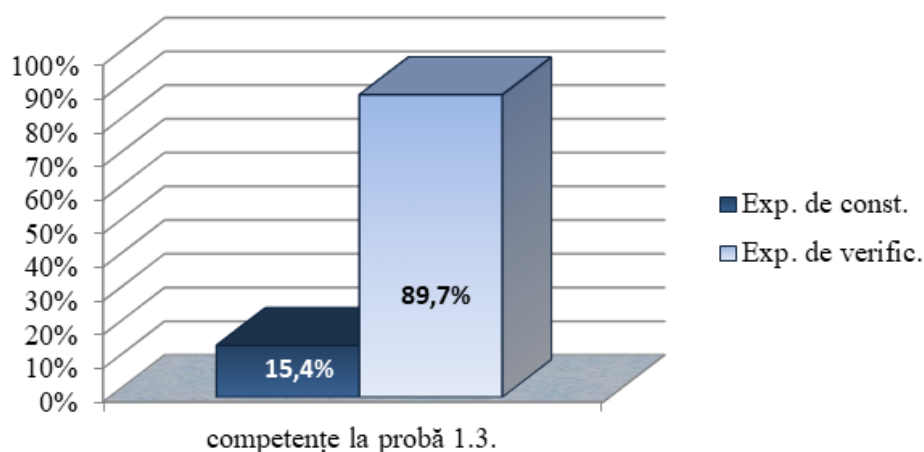
La fel, considerăm pozitiv faptul că 95% (37s.) de cadre didactice după activitățile formative au identificat: specificul comunicării, ghidării diferențiate a acțiunilor elevilor cl. I-IV; dirijării relațiilor elev-elev, elev-pedagog; au explicat selectarea și explorarea metodelor și strategiilor de obținere a succesului în memorarea, analiza, compararea, învățarea, reproducerea și generalizarea cunoștințelor din cadrul disciplinelor studiate.

Fig. 3. Competențe la nivel de cunoaștere privind caracterizarea tipurilor de ME, care se valorifică în MCE.

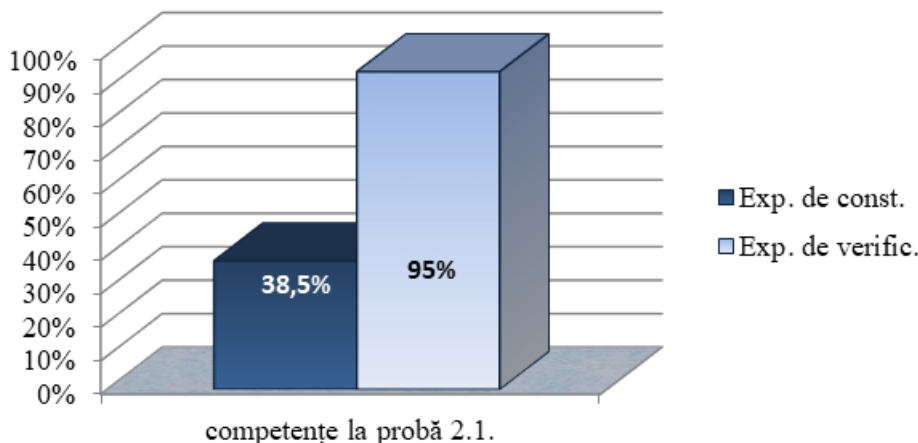
Cunoașterea și caracterizarea tipurilor de management educațional, valorificate în procesul CE a elevilor și părinților, la început a constituit 43,6% (17s.), adică un număr de pedagogi destul de mare au făcut față acestei sarcini, însă, după activitățile de formare a competențelor respective, întregul grup experimental s-a isprăvit, caracterizând, practic cele 17 tipuri de ME.

Fig. 4. Competențe la nivel de cunoaștere privind delimitarea și descrierea dimensiunilor MCE.

Competența privind delimitarea și descrierea dimensiunilor MCE la constatare a fost la un nivel inferior (doar 15,4%/6s.), iar după frecventarea programului de formare, observăm că 89,7%/35s. de cadre didactice și-au sporit cunoașterea respectivă. Aici putem remarca că literatura de specialitate reflectă doar tangențial dimensiunile și valorile MCE. Acestea au fost determinate, formulate și fundamentate științific în procesul cercetării noastre.

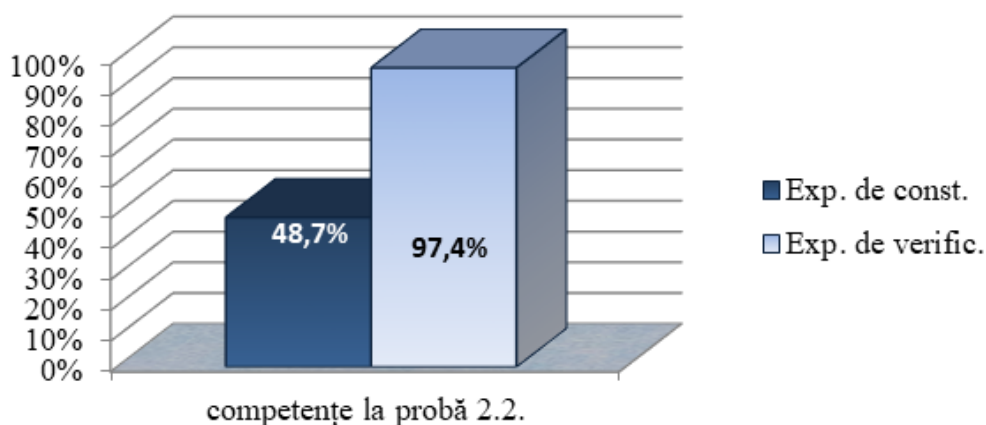
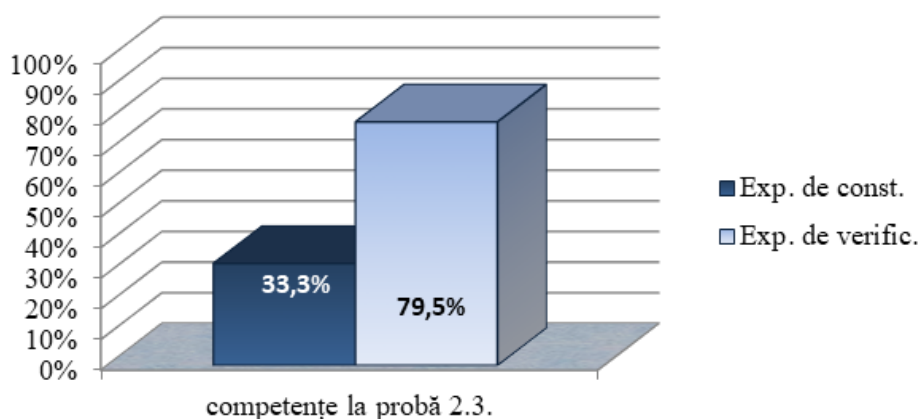
Continuăm cu prezentarea rezultatelor obținute **la nivel de aplicare**.

Fig. 5. Competențe de elaborare și gestionare a proiectelor psihopedagogice și sociale, axate pe dezvoltarea personală a elevilor.

La constatare s-au isprăvit cu proba 2.1 doar 38,5% (15s.) de pedagogi. Bineînțeles, că s-au luat în vedere doar proiectele care au corespuns baremului 9-10, adică, cele întocmite *foarte bine* și *excelent*. După formarea pedagogilor, unde au fost explicate particularitățile MCE și specificul proiectelor vizate, competențele de elaborate/gestionare a proiectelor cu caracter psihopedagogic și social, axate pe dezvoltarea personală a școlărilor mici a sporit simțitor și constituia 95% (37s.). La proba aceasta s-a luat în vedere și ce tipuri de management au inclus pedagogii în strategiile de lucru cu elevii.

La proba 2.2, s-a observat la constatare un fapt îmbucurător, practic jumătate de eșantion (48,7%/19s.) au făcut față acestei sarcini la un nivel înalt. Evident, că după formare, deja 97,4%/38s. de pedagogi s-au isprăvit cu elaborarea unor proiecte calitative care au fost destinate stimulării învățării elevilor pe dimensiunile cele mai complicate (organizarea timpului pentru îndeplinirea temelor pentru acasă; organizarea-desfășurarea recapitulării materiei la variate discipline; optimizarea memorării informațiilor; dezvoltarea capacităților de analiză, sinteză, comparație, concretizare, clasificare, generalizare etc.).

La proba 2.3, care constă în gestionarea strategiilor eficiente de gestionare a situațiilor de criză, cadrele didactice au manifestat priceperi și competențe mai modeste.

Fig. 6. Competențe de elaborare a proiectelor de CE, axate pe stimularea succesului școlar.**Fig. 7.** Competențe de elaborare și gestionare a situațiilor de criză.

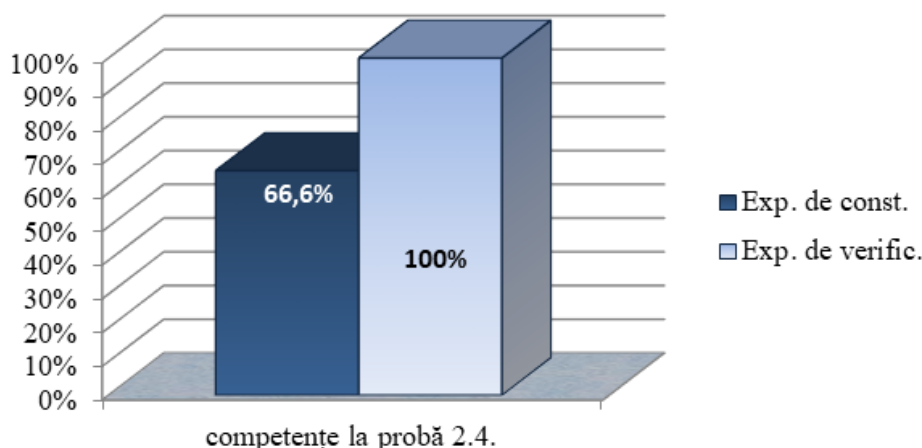
În viziunea noastră, plecând de la experiența acumulată mulți ani (circa 30) și conversațiile desfășurate cu pedagogii putem face următoarea concluzie:

Învățătorii de bază sunt concentrați mai mult pe crearea condițiilor pedagogice de obținere a succesului școlar. Sigur, predând disciplina *Dezvoltarea personală*, aceștia au obținut anumite cunoștințe și competențe specifice în domeniul dat, totuși, recunosc faptul că au nevoie de o pregătire psihologică și psihopedagogică mai consistentă, mai cu seamă, în aspectele legate de așa stări ca: anxietatea, timiditatea, frica; depășirea de stres a elevilor; de creare a situațiilor de succes la învățare; preîntâmpinarea bullying-ului etc.

La fel, au menționat că psihologul școlar le vine în ajutor și poate că anume acest fapt (desigur că pozitiv) îi face mai pasivi în contextul expus. La sarcinile de tip aplicativ, educatorii s-au dovedit a fi mai abili, iar specialiștii (de la limba străină, educație muzicală, educație plastică, educație fizică etc.) necesitau ajutorul învățătorului de bază sau a psihologului. Acest moment ne-a orientat să lucrăm în focus-grupuri, mai întâi separat, apoi în colaborare cu toți pedagogii. Situația s-a schimbat după ce s-au completat conținuturile la programul formativ (s-a atras atenție deosebită la particularitățile de vârstă și crizele de vârstă 6-7 ani; 10-11 ani, caracteristica și specificul manifestării lor în funcție de personalitate/temperament, caracter, sfera emoțional-volitivă etc. Concomitent, au fost analizate și explicate detaliat: procesul trecerii de la grădinița de copii la școală/ adaptarea școlară; *procesul de adaptare la mai mulți pedagogi*; *procesul depășirii fobiei școlare*; *criza de început a maturizării sexuale*; *procesul adaptării familiilor tinere cu noua poziție de școlar a copilului*; *crizele legate de abuzul psihologic și/ sau fizic în cadrul familiei și în cadrul școlar (bullying etc.)*.

Proba 2.4., cea finală, din competențele de la nivel de aplicare, a fost realizată destul de competent. Sigur că motivul succesului îl considerăm că parvine din faptul că pedagogii de la clasele primare muncesc mai mult și mai intensiv cu elevii și părinții în domeniul CE pe variate aspecte (Figura 8) decât cei de la clasele mai mari.

Fig. 8. Competențe de elaborare și gestionare a programelor de CE a elevilor și părinților (aspecte generale).

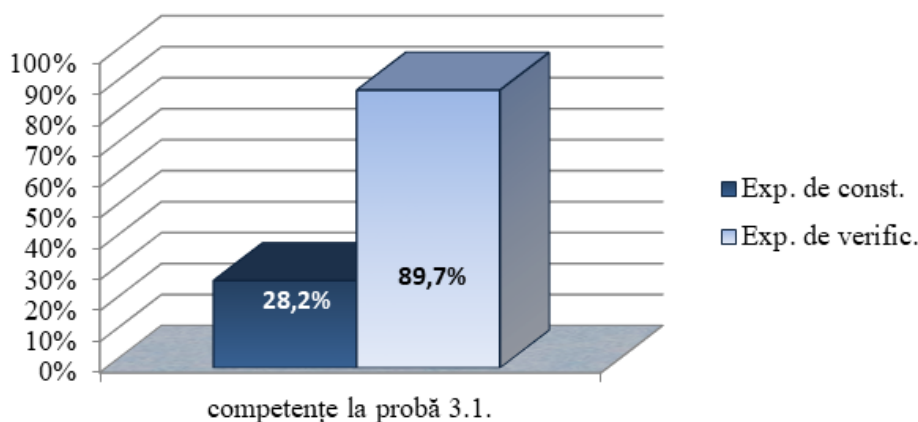

Vedem că la constatare 66,6% (26s.) au îndeplinit foarte bine și excelent sarcina 66,6% de pedagogi, iar după formare întregul lot a dat dovadă de o anumită măiestrie în organizarea-desfășurarea și argumentarea ședințelor și programelor de CE a elevilor și părinților (aspecte generale).

Competențele la nivel de integrare, în întregime au fost dedicate MCE la nivelul învățământului primar.

Proba 3.1 a fost o încercare de a verifica și stabili particularitățile, aspectele de bază și componentele structurale ale MCE care ar contribui la eficientizarea procesului de consiliere a elevilor și părinților.

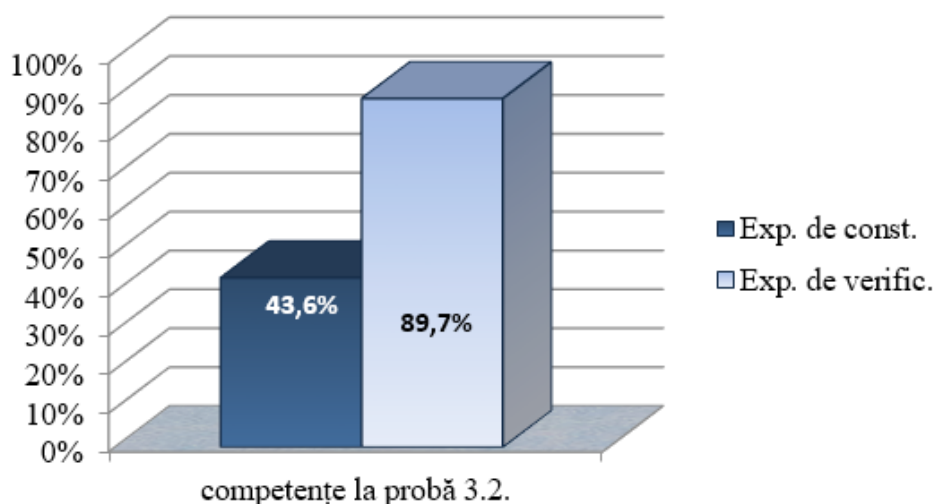
Fig. 9. Competențe de organizare-desfășurare a specificului MCE.

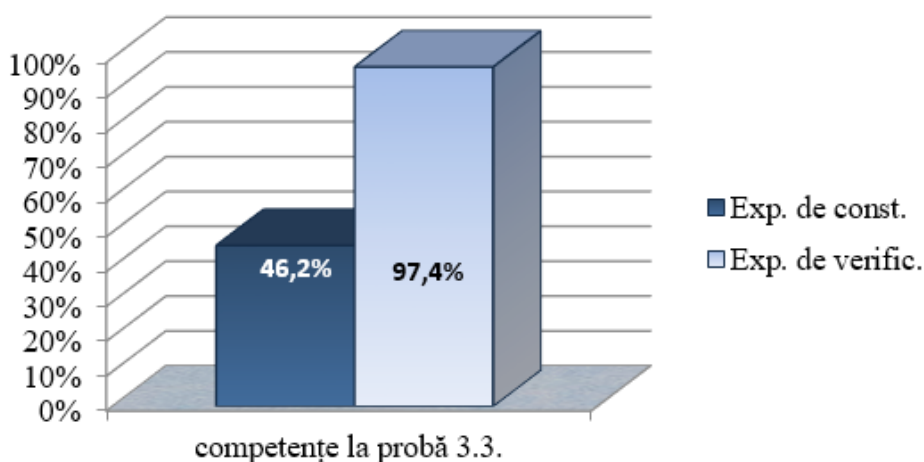
La proba dată, doar 11 subiecți (28,2%) au făcut față la nivel înalt, pe când după formare, numărul acestora a sporit până la 89,7% (35s.). Remarcăm că aspectele de bază ale MCE la constatare au fost intuite, iar după activitățile formative au fost expuse și analizate foarte clar, cu argumente și exemple.

La proba 3.2 rezultatele obținute se aseamănă cu precedentele, motivul este același - nu au fost găsite în literatura de specialitate aspectele de bază ale MCE, mai cu seamă, pentru învățământul primar.

Proiectele instituționale axate pe eficientizarea MCE la constatare au fost modeste și se axau mai mult pe respectarea unor legități ale ME la general, iar după formare s-a observat o sporire a competențelor care le-a permis cadrelor didactice să țină cont de dimensiunile, valorile, principiile MCE și să demonstreze cunoașterea și valorificarea strategiilor și condițiilor psihopedagogice de realizare și eficientizare a managementului CE în domeniul învățământului primar. Histograma de mai jos oferă rezultatele obținute la constatare și postexperiment (Figura 3.10). Competențele la nivel de integrare, prin esența, conținutul și specificul lor, de fapt, sunt de tip transversal și, desigur, că cer de la pedagogi eforturi intelectuale mult mai mari. Moment consemnat și recunoscut de noi și de către cadrele didactice.

Fig. 10. Competențe ce denotă capacitățile de eficientizare a MCE în a învăța managementul primar.

Ultima probă a competențelor la nivel de integrare 3.3, a înregistrat următoarele rezultate (Figura 11).

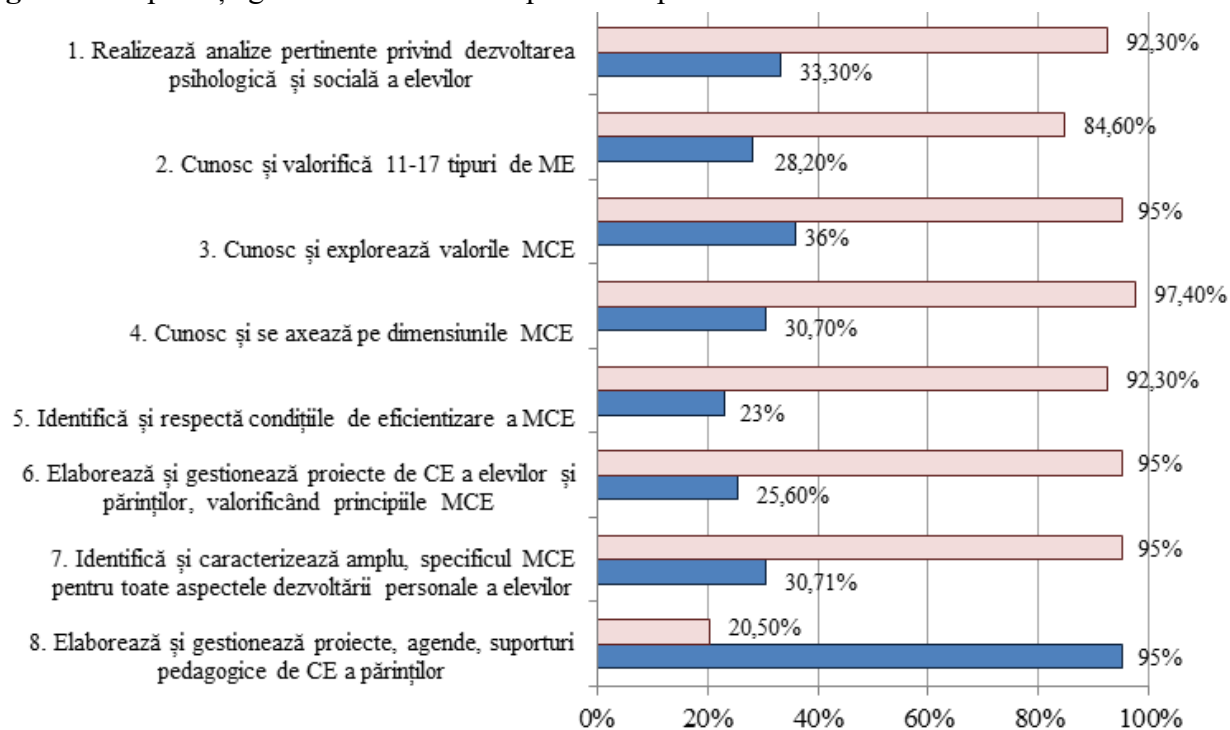
Fig. 11. Competențe privind întocmirea unui proiect de auto perfecționare în domeniul MCE a elevilor și părinților.

Aici cadrele didactice au demonstrat anumite competențe la constatare 46,2%/18s., iar după formare acestea au sporit mult cu 51,2%, ceea ce ne bucură și creează optimism privind interesul pedagogilor și tendințele pozitive, deschiderea pentru învățare și auto perfecționarea acestora.

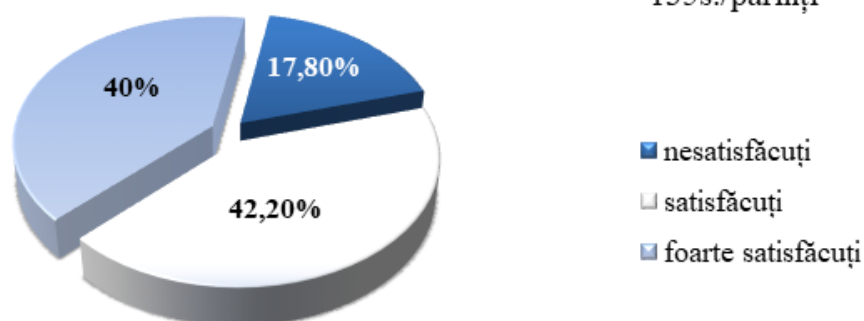
În final, **după șase luni de la formare, am mai repetat o probă de sinteză** pentru a determina limitele, lacunele programului formativ și ce anume s-a schimbat în conduita, strategiile și tehnologia aplicate de pedagogi în MCE a elevilor și părinților (Figura 12).

Conversațiile, discuțiile, probele prezentate de pedagogi ne-au convins că implementarea *Modelului pedagogic integrat de formare a competențelor MCE, destinat cadrelor didactice din învățământul primar* au asigurat sporirea calității predării disciplinei *Dezvoltarea personală* și a activităților extracurriculare. În aceste două diagrame observăm satisfacția părinților la etapa de constatare (Figura 13) și la etapa de verificare (Figura 14).

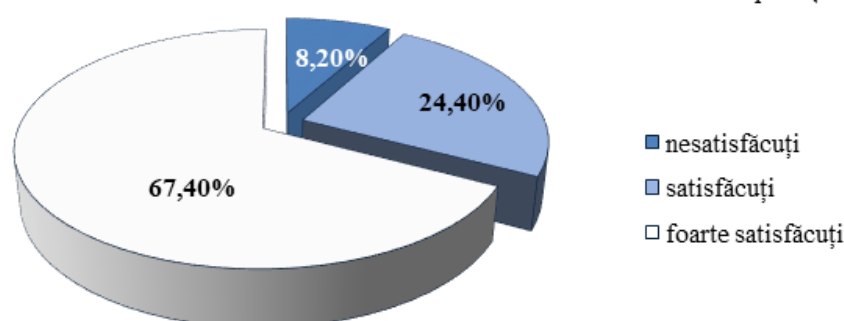
Compararea acestor rezultate demonstrează o sporire a satisfacției parentale în rezultatul ședințelor de CE, axată pe variate probleme și dificultăți de educație a copiilor. Deci, foarte satisfăcuți de consiliere, după formarea pedagogilor au devenit 67,4% (91s.), în comparație cu 40% (54s.) la constatare. După frecventarea programului formativ, cadrele didactice au însușit și consolidat competențele MCE. Strategiile aplicate în consilierea elevilor și părinților au caracter binevoitor, interactiv, empatic, orientativ, democratic și consistent, adică centrat pe argumente concrete și îmbinare optimă a formelor, metodelor și tehnicilor de consiliere, necesare în funcție de situația/ cazul concret.

Fig. 12. Competențe generale/transversale privind explorarea MCE de cadrele didactice.**Fig. 13.** Satisfacția părinților în rezultatul consilierii lor educaționale (la constatare).

135s./părinți

Fig. 14. Satisfacția părinților în rezultatul consilierii lor educaționale (la verificare/ postexperiment).

135s./părinți

Concluzii

Conferința practică de încheiere a programului formativ ne-a oferit posibilitatea să auzim de la cadrele didactice ce anume le-a reușit, ce au învățat și propunerile acestora vis-a-vis de eficientizarea MCE. Sintetizând rezultatele obținute, conchidem că pedagogii conștientizează importanța implementării ariei curriculare și importanța deținerii și valorificării reperelor teoretico-aplicative ale MCE.

Așadar, se observă schimbări pozitive în comportarea și învățarea elevilor (89,4%); am stabilit că dificultățile cele mai frecvent percepute de către cadrele didactice țin de cunoștințele din domeniul psihologiei vârstelor și pedagogiei adulților (98,2%).

Marea majoritate a sugestiilor și propunerilor (94,4%) au fost axate pe necesitatea de a organiza și desfășura activități de perfecționare a competențelor manageriale în consilierea educațională privind ghidarea succesului, carierei școlare a elevilor la toate disciplinele școlare. Evident, că s-au observat în investigația experimentală și **anumite limite**, ca de exemplu: la începutul programului de formare mulți pedagogi aveau o atitudine sceptică, considerând că posedă cunoștințe și competențe suficiente în domeniul managementului educațional; specialiștii de la disciplinele educație muzicală, educație fizică, limbi străine etc. la început au fost pasivi, susținând că au nevoie de aceste activități în domeniul MCE doar cadrele didactice de bază, întrucât anume acestea se ocupă de implementarea ariei curriculare „Consiliere și Dezvoltare personală”; lasă de dorit participarea taților în cadrul colaborării școlii cu familia (consilierea lor).

Totodată, cercetarea realizată în viziunea noastră, are un caracter prospectiv și deschide mari posibilități și perspective pentru extinderea și aprofundarea investigațiilor axate pe formarea competențelor manageriale în consilierea educațională a preșcolarilor și elevilor din treapta învățământului gimnazial, deoarece acestea constituie verigi adiacente de învățământ, primul – îndeplinind rolul de bază/fundament al pregătirii pentru școală a copiilor, al doilea – de asigurare a continuității și adaptării elevilor la noile condiții mai complexe ale gimnaziului.

Referințe:

1. Curriculum Național. Învățământul primar. <https://mecc.gov> (accesat la 17 04.2022).
2. CUZNEȚOV, L. *Educație prin optim axiologic. Teorie și practică*. Chișinău: Primex-com SRL, 159 p. ISBN 978-9975-4073-2-8.
3. GARȘTEA, N., STEGĂRESCU, L. *Managementul consilierii educaționale la nivelul învățământului primar*. Articol în Culegerea materialelor conferinței internaționale ULIM. 2020, p. 430-437. ISBN 978-9975-3371-7-5.
4. PÂNIȘOARĂ, G. *Cum învață copiii și adulții*. Iași: Polirom, 2019, 294 p. ISBN 978-973-46-7725-2.
5. RĂDUȚ-TACIU, R. et al. *Tratat de management educațional pentru învățământul primar și preșcolar*. Pitești: Paralela 45, 2015, 577 p. ISBN 978-973-47-1526-8.
6. STEGĂRESCU, L. *Consilierea elevilor - acțiune complexă a învățătorului la clasă*. În: *Materialele Seminarului științifico-practic național cu participare internațională Implicarea studenților, masteranzilor și doctoranzilor în activități de cercetare dezvoltate de mediul asociativ: provocări și soluții*. Chișinău: UPSC, 2021, 181 p. ISBN 978-973-166-512-2.

Date despre autor:

Lilia STEGĂRESCU, doctorandă, Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău

E-mail: liliastegarescu73@gmail.com

ORCID: 0009-0005-4906-0156

Prezentat la 01.03.2023